

Hooi wordt weer hip

Helemaal weg is hooi natuurlijk nooit geweest. En de positieve effecten op de diergezondheid worden breed erkend. Toch is hooien voor veel veehouders iets van vroeger tijden. Hooi lijkt echter weer hip te worden. Het helpt bijvoorbeeld om de benutting van voerewit van eigen land te verhogen.

TEKST WICHERT KOOPMAN

Bijna iedere veehouder heeft ergens op een zoldertje of in een hoekje van een loods nog wel een stapeltje lekker hooi liggen. Is het niet voor de kalfjes, dan wel voor een zieke koe. Een dier moet er wel heel slecht aan toe zijn, wil ze niet vreten van mooi gewonnen, geurig hooi.

En keuringsliefhebbers kennen het effect van hooi voeren op de uitstraling, hardheid en gezondheid van showkoeien. Daarbij kan het binnenhalen van baaltjes hooi een gezellige sociale activiteit zijn. Zeker als het aantal pakjes is te overzien en na afloop het bier uit de koelkast komt.

Goed hooi begint met plan

'Over de goede eigenschappen van hooi bestaat onder veehouders weinig discussie', constateert Teus Verhoeff van PPP-Agro Advies. Hij begeleidde een aantal jaar geleden een studiegroep van boeren die serieus werk willen maken van hooi. 'Maar goed hooi willen voeren is nog iets anders dan moeite willen doen om goed hooi te winnen',

leerde de adviseur. In hetzelfde jaar klaagde de ene studieclubdeelnemer dat het weer hooien niet toeliet, terwijl een ander uit hetzelfde gebied de schuur vol had zitten. 'Hooi maken start met een plan. Als je dat niet hebt, komt het er meestal niet van', stelt Verhoeff. 'Het begint met het reserveren van een aantal hectares die je na de eerste snede wilt hooien. Gras waarvan je hooi wilt maken, moet niet te zwaar worden bemest. Dan wordt het te slap en eiwitrijk en heeft het veel meer tijd nodig om te drogen. Daarbij mag er in hooi best een aartje zitten', vindt hij. 'Daarna is het wachten op mooi weer. Het liefst moet vóór het maaien een paar dagen zon in het gras zitten. Dan heeft het gewas suikers opgebouwd en dat geeft smaak aan het hooi', legt de adviseur uit. Verhoeff benadrukt dat goed hooi bij het persen een drogestofpercentage van minimaal 82 heeft. 'Als hooi broeit, gaat veel voederwaarde verloren', weet hij. Veehouders zien nog wel eens op tegen het extra werk van hooien, maar dat valt volgens de adviseur in de

praktijk mee. 'Je moet geduld hebben en regelmatig schudden. Maar inschuren gaat met grote balen tegenwoordig heel snel.'

Ene hooi is andere niet

Overigens wordt het etiket hooi nog wel eens geplakt op producten die dat eigenlijk niet verdienen, vindt Verhoeff. 'Graszaadhooi, bijvoorbeeld, zou eigenlijk graszaadstro moeten heten. En in gras dat met 60 tot 80 procent droge stof in wikkelbalen gaat, vindt alsnog conservering plaats, waardoor de positieve eigenschappen van hooi voor een belangrijk deel verloren gaan', legt de adviseur uit. Goed hooi komt volgens hem van productiegroenland met een goede botanische samenstelling, waarbij kruiden als smalle weegbree en cichorei een prima aanvulling kunnen zijn.

Daarnaast ziet Verhoeff dat veehouders die het serieus aanpakken ook mooi hooi – al is het dan vaak wat grover – kunnen maken van beheersland met een uitgestelde

Voeradviseur Malestein: 'De gebruikswaarde van hooi is in de praktijk beter dan op papier voorspeld'

maaidatum. 'Dat is geen hooi om een substantieel deel van het rantsoen mee in te vullen, maar het kan wel een mooie structuuraanvulling zijn', zo geeft hij aan.

Droge kuil is geen hooi

Onafhankelijk veevoedadviseur Aart Malestein onder-schrijft het verhaal van Verhoeff. 'Graszaadhooi of gedroogd gras van beheersland kan een prima correctie-middel zijn in een rantsoen dat structuur tekortkomt. Maar wie meer dan een enkele kilo droge stof hooi wil voeren zonder dat het ten koste gaat van de melkproductie, is aangewezen op goed productiegasland. Voor hooi geldt precies hetzelfde als voor kuilgras: hoe beter verteerbaar het is, hoe meer melk koeien ervan geven', legt hij uit. 'Daarom ligt ook voor hooi het optimale maai-stadium bij een opbrengst van 3 tot 3,5 ton per hectare', vindt Malestein.

'Toch zijn graskuil en hooi twee totaal verschillende voer-middelen', doceert de ervaren adviseur. 'Als gras wordt ingekuuld, conserveert het, waarbij suikers worden omgezet in zuren. Bij het maken van hooi vindt alleen droging plaats. Daardoor blijven niet alleen suikers, maar bijvoorbeeld ook caroteen en vitamine E behouden. Deze stoffen gaan bij broei in droge graskuil als eerste verloren. Onder invloed van zonlicht wordt in drogend gras bovendien vitamine D gevormd. Daarbij stijgt met het drogestof-gehalte van het product ook de bestendigheid van het eiwit', aldus Malestein.

Wel suikers, geen pensverzuring

Ondanks dat een rantsoen met veel hooi heel suikerrijk kan zijn, hoeven veehouders volgens de voedingspecialist niet bang te zijn voor pensverzuring. 'Hooi gedraagt zich

De koeien van Aad Mosch hebben altijd de vrije beschikking over hooi

Zomer of winter. Weide of stalseizoen. Uit kleine baaltjes of grote ronde en vierkante, de 25 koeien van Aad Mosch hebben altijd de vrije beschikking over smakelijk hooi. 'Soms hebben ze een grote baal in een paar dagen op, soms doen ze er een paar weken over. Ze bepalen zelf wel wat ze nodig hebben', vertelt hij.

De melkveehouder uit Warmenhuizen probeert zo veel mogelijk te melken op basis van het eiwit uit vers weidegras. Mais voert hij niet en ook soja is uit den boze. De koeien gaan vroeg naar buiten, laat naar binnen en weiden een groot deel van het jaar dag en nacht. Zo lukt het de veehouder om met gemiddeld 18 kilo krachtvoer per 100 kilo melk een 305 dagen-productie te realiseren van zo'n 9000 kilo melk met 4,25% vet en 3,72% eiwit. 'Ik vind een lage

kostprijs en gezonde koeien belangrijker dan een maximale productie', benadrukt hij. Hooi speelt in de bedrijfsvoering van de Noord-Hollandse melkveehouder een belangrijke rol. 'Het zorgt voor een optimale penswerking en verhoogt de benutting van het rantsoen. Daarbij houdt het de koeien gezond. Ik ben de laatste jaren steeds meer hooi bij gaan voeren en van mortellaro ben ik sindsdien af', geeft hij als voorbeeld. De eerst snede gaat bij Mosch in de kuil. 'Maar daarna probeer ik zo veel mogelijk te hooien. Als het weer het niet toelaat, wacht ik net zo lang tot het wel kan. Dan is het product wel eens wat grover', erkent hij. 'Maar als de zon er maar in is geweest, dan zitten er suikers in het hooi en willen de koeien het altijd graag vreten', is zijn ervaring.

in de pens als vers gras. Het bevat geen zuren en doordat hooi licht is, drijft het. Daardoor blijft de hele pens gevuld en blijft er druk op de penswand, wat de werking ervan stimuleert en de koe prikkelt om te herkauwen. Dat zorgt weer voor buffering van de zuurgraad', legt hij uit. Malestein vergelijkt microben in de pens wel eens met productiemedewerkers in een fabriek. Als ze het goed naar hun zin hebben, stijgt de productiviteit. Vertaald in veevoedingstermen betekent dit dat de benutting van het rantsoen stijgt en koeien meer gaan vreten. 'Daardoor is de werkelijke gebruikswaarde van hooi vaak hoger dan je op papier zou verwachten', spreekt de adviseur uit jarenlange ervaring.

Herkauwen houdt koeien fit

De effecten op de diergezondheid die veehouders zien als ze hooi voeren, kan dierenarts Gerrit Hegen beamen. Hij schrijft deze onder andere toe aan het hoge gehalte vitamine D in zongedroogd gras. 'Veehouders onderschatten nog wel eens hoe belangrijk deze vitamine is voor de calcium- en fosforstofwisseling en de algehele weerstand. Zeker als dieren niet buitenkomen, kunnen ze vrij snel vitamine D tekortkomen', stelt hij.

Daarnaast wijst ook Hegen op het belang van een goede penswerking. 'Boeren die automatisch melken, weten dat ze met extra structuur in het rantsoen de loop op de robot kunnen verhogen', geeft hij als voorbeeld. De dierenarts denkt dat dit wordt verklaard door de hogere herkauwactiviteit. 'Bij herkauwen wordt de pensinhoud vermengd met speeksel, wat zorgt voor buffering, waardoor de zuurgraad daalt. Bovendien ervaren koeien minder druk in hun buik, voelen ze zich prettiger en worden ze actiever', vermoedt Hegen. 'Meer rust in de pens leidt tot een betere opname van vitaminen en mineralen. Bovendien betekent extra herkauwactiviteit een betere recycling van fosfor en stikstof', vult de dierenarts aan.

Als punt van aandacht bij het voeren van veel hooi noemt

Hegen de watervoorziening. 'Als het drogestofgehalte van het rantsoen hoog is, is het extra belangrijk dat de koeien voldoende kunnen drinken', benadrukt hij.

Hooi kan mais vervangen

Hoewel het theoretisch niet logisch lijkt om een energierijk voedermiddel te vervangen door een eiwitrijk voeder-middel, kan hooi volgens Malestein in de praktijk een goed alternatief zijn voor snijmais in het rantsoen. 'Snijmais bevat energie in de vorm van zetmeel uit de kolf en celwanden uit de rest van de plant. De celwanden in maïsstro hebben echter een veel lagere verteerbaarheid dan de celwanden in goed hooi. Hieruit kunnen koeien dan ook meer energie halen. Dit kan voor een belangrijk deel de energie uit maïszetmeel compenseren. Daarbij is de eiwitbestendigheid van hooi hoog, wat betekent dat ook minder energie in de pens nodig is om dit eiwit te benutten.'

Door het (gedeeltelijk) vervangen van mais kan de eiwit-aanvulling met krachtvoer beperkt worden. Dat sluit heel mooi aan bij de toenemende aandacht voor de benutting van eiwit van eigen land, merkt ook PPP-Agro adviseur Teus Verhoeff. 'De belangstelling voor hooi neemt de laatste jaren weer duidelijk toe', constateert hij. |

Stichting Stimuland ziet kansen voor hooimelk

Een handjevol veehouders in Nederland is zo enthousiast over hooi dat ze hebben geïnvesteerd in een schuur om gras kunstmatig te drogen. Een aantal van hen wil overschakelen op een rantsoen van uitsluitend hooi en krachtvoer. 'Een haalbaarheidsstudie heeft uitgewezen dat een dergelijk bedrijfssysteem economisch interessant kan zijn voor een bedrijf dat voldoende ruwvoer heeft', vertelt Harry Roetert, projectmanager landbouw

en duurzame energie bij Stichting Stimuland. 'De investering in een drooginstallatie en de kosten voor energie worden terugverdiend doordat minder eiwit hoeft te worden aangekocht. Omdat er nauwelijks oogstverliezen zijn, zowel in kwantiteit als in kwaliteit, komt er netto meer voederwaarde van een hectare grond. Bovendien is de kwaliteit van het hooi zodanig goed dat een deel voor een goede prijs verkocht kan worden en een mindere

kwaliteit natuurhooi voor droogstaande koeien en pinken teruggeloopt kan worden', legt hij uit. In de studie is nog niet gerekend met een eventuele meerprijs voor melk van hooigevoerde koeien. 'Uiteindelijk zit daar de echte winst. "Heumilch" brengt in Oostenrijk ongeveer 5 cent per kilo melk extra op. Waarom zou dat in Nederland niet kunnen?'

Samenvatting

- Goed hooi maken vraagt om een planmatige aanpak.
- Hooi in het rantsoen bevordert de penswerking en verbetert de voerbenutting.
- Hooi voeren heeft een positief effect op de diergezondheid.
- Hooi kan mais vervangen en verhoogt het aandeel eiwit van eigen land.